

Asikkalan kunnan lausunto kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta ja hyvinvointialueiden rahoituksesta annettujen asetusten muuttamisesta (siirtolaskelmien tarkistaminen)

KHALL 22.05.2023 § 132
197/03.00/2023

Asikkalan kunta esittää asetusmuutosesityksestä näkemyksensä seuraavaa:

Oikeudenmukainen ja tasapuolinen kuntien kohtelu erilaisissa muutoksissa on edellytys toimivalle kunta-valtio-suhteelle.

Sosiaali- ja terveystoimen siirtolaskelmilla on pysyvä ja pitkäaikainen vaikutus kuntien keskeiseen tulonmuodostukseen valtionosuuksien kautta. Tästä näkökulmasta on välttämätöntä varmistaa kuntien oikeudenmukainen ja yhdenvertainen kohtelu.

Edelläkävijäkuntien/-maakuntien oikeudenmukainen kohtelu on toteuduttava muutoksessa

Asikkalan kunta pitää erityisen tärkeänä, että siirtolaskelmien tarkistamisen kanssa samanaikaisesti avataan laajempi tarkastelu edelläkävijäkuntien/-maakuntien oikeudenmukaisesta kohtelusta sote-rahoituslaskelmissa.

Päijät-Hämeessä on toteutettu alueuudistukseen tähtäävä sosiaali- ja terveydenhuollon alueellinen integraatio vuoden 2017 alusta. Hyvinvointikuntayhtymä on alueella syntynyt tilanteessa, missä alueen rahoituspohja suhteessa tarvetekijöihin on todettu riittämättömäksi eikä silloin jo yli kymmenen vuotta odotetun sote-uudistuksen odottelu ole ollut enää mahdollista riittävien sote-palvelujen turvaamisen näkökulmasta (Perustuslaki 19 §). Samasta syystä uudistamiseen ministeriön virkamiesten toimesta on myös vahvasti kannustettu.

Alueilla, missä sote-integraatio on toteutettu ennen 1.1.2023 erilaiset muutoskustannukset maksettu alueen kuntien rahoituksella, kun uusilla alueilla rahoituksesta vastaa valtio (kaikki kunnat vo-leikkausten kautta yhteisesti). Laajemman rahoitusvastuun kantamisen lisäksi etupainotteisesti edenneitä kuntia rangaistaan suuremmilla valtionosuusleikkauksilla. Mikäli kärkipalkkaharmonisoinnin vaikutuksia ei poisteta tulevien vuosien valtionosuuslaskennasta, on merkittävä osa sen negatiivista kuntatalousvaikutuksista laskentamekanismien takia kunnille pysyviä.

Asetuksen kirjaus ei poista edelläkävijämaakunnille sote-palkkojen harmonisoinnista aiheutuvaa pysyvää valtionosuutta alentavaa vaikutusta. Pelkästään aiempiin vuosiin kohdistuvien harmonisointikustannusten eliminointi siirtolaskelmista ei ole kuntien yhdenvertaisen kohtelun näkökulmasta riittävä ratkaisu. Jättämällä korkeimpaan palkkatasoon tehtävästä harmonisoinnista vuosille 2021 ja 2022 aiheutuvat kustannukset siirtolaskennassa käytettävään sote-kustannusten määrään näyttäyty edelläkävijämaakuntien kustannustaso harmonisoinnin vuoksi muita kuntia korkeampana. Tämä vääristää laskentaa aiheuttaen kunnille merkittäviä valtionosuusleikkauksia. Siksi palkkaharmonisoinnin kustannusvaikutusten eliminointi kokonaisuudessaan vuosilta 2021 ja 2022 on välttämätöntä.

Lisäksi edelläkävijäkunnat ovat ottaneet vastuulleen ennen kuntainyhtymän perustamista olleen toiminnan vastuita. Nämä eläkevastuut sekä muut vastaavat vastuut raportoidaan osana kunnan sotemenoja. Asikkalan kunta pitää tärkeänä, että kunnalla on mahdollisuus saattaa tietoon sellaiset kustannuserät, jotka eivät alueen muodostamisen yhteydessä siirtyneet Hyvinvointialueelle ja että nämä kustannukset puhdistetaan siirtolaskelmasta täysimääräisesti.

Huomiot asetusluonnokseen/siirtolaskelmat

Siirtolaskelmien tarkistuksessa kuntien yhdenvertainen kohtelu on varmistettava siten, että kaikki laskelmia vääristävät vaikutukset poistetaan siirtolaskelmista kuntakohtaisesti tarkastelemalla.

Perustelumuiotiossa todetaan, että: *Merkittävyttä tarkasteltaisiin ainoastaan yksittäisen tilinpäätöstiedon vaikutuksen perusteella, eikä mahdollisesti saman kunnan useiden, vaikutukseltaan kynnyksen alittavien tilinpäätöstietojen yhteen laskettua vaikutusta.* Osatarkastelu lisää kuntien välistä epätasa-arvoa, koska asiakokonaisuus saattaa vaikutuksiltaan olla varsin merkittävä. Asikkalan kunta pitää tärkeänä, että siirtolaskelmassa nämä kustannukset tulee huomioida kokonaisuutena, ei osatarkastelun kautta ja siirtymättömät kustannukset tulee poistaa täysimääräisesti.

Nyt esitetty asetuksen muutos palkkaharmonisaatiokustannusten huomioimisesta on osin ristiriidassa sen kanssa mitä viranhaltijalain §25 3 momentti, sekä työlain §10 2 momentti asiasta määrää. Kyseiset kohdat täsmentävät vastuuta eräänntyneistä saatavista liikkeenluovutuksen yhteydessä. Viranhaltijalain perusteluissa on erikseen mainittu, että Luovutuksensaaja vastaisi sen sijaan yksinään luovutuksen jälkeen eräänntyneistä saatavista. Asetuksen muutos siten, että vastuu luovutushetken jälkeen luovutuksen saajan tekemästä sopimuksesta siirtyisi luovuttajalle on ristiriitainen lainsäädännön kanssa, erityisesti saatavan eräänntymisajankohdan kautta.

Lisähuomiot

Kuntien valtiosuudesta on sote-uudistuksen jälkeen muodostunut tilkkutäkki, jossa erilaiset jälkitasaukset ja muutokset vaikuttavat tavalla, jossa läpinäkyvyys ja ymmärrettävyys on kokonaan kadonnut. Kuntien on mahdotonta arvioida laskelmien oikeellisuutta tai oikeudenmukaisuutta. Valtiosuus uudistus tulisi käynnistää välittömästi.

Lopuksi halutaan esittää kysymys siitä, että onko kuntien talouteen olennaisesti vaikuttavien siirtolaskelmien tarkistusten ja muutosten tekeminen oikeutettua ja perusteltua toimitusministeriön toimesta ajankohtana, jolloin eduskuntavaalit on käyty, mutta uusi eduskunta ei vielä ole käynnistänyt työtään täysimääräisesti.

Valmistelija

Kunnanjohtaja Rinna Ikola-Norrbacka
puh. 040 778 0210, sähköposti: etunimi.sukunimi(a)asikkala.fi

Esittelijä

Kunnanjohtaja Ikola-Norrbacka Rinna

Asikkalan kunta

Ote pöytäkirjasta

Kunnanhallitus

§ 132

22.05.2023

Päätösehdotus

Kunnanhallitus päättää hyväksyä lausunnon esittelytekstin kokonaisuudessaan.

Päätös

Ehdotus hyväksyttiin.

Otteen oikeaksi todistaa

25.05.2023

Anne Rantamäki
hallintosihteeri

Asikkalan kunta

Ote pöytäkirjasta

Kunnanhallitus

§ 132

22.05.2023

Muutoksenhakuohje koskee pykälää: § 132

MUUTOKSENHAKUKIELTO

Oikaisuvaatimusta tai kunnallisvalitusta ei saa tehdä päätöksestä, joka koskee:

- vain valmistelua tai täytäntöönpanoa (Kuntal 136 §)
- virka- tai työehtosopimuksen tulkintaa tai soveltamista ja viranhaltija on jäsenenä viranhaltijayhdistyksessä, jolla on oikeus panna asia vireille työtuomioistuimessa (KVhl 50 § 2 mom.)
- etuosto-oikeuden käyttämättä jättämistä (EtuostoL 22 §)